

Policijski pritvor

*Izvod iz 2. opšteg izveštaja,
objavljen u 1992*

36. CPT pridaje poseban značaj trima pravima osoba pritvorenim od strane policije: pravu osobe u pitanju da o svom pritvaranju obavesti treće lice po svom izboru (člana porodice, prijatelja, konzulat), pravu na usluge advokata i pravu na medicinski pregled od strane lekara po izboru date osobe (pored medicinskog pregleda izvršenog od strane lekara kojeg su pozvale policijske vlasti).¹ To su, prema mišljenju CPT-a, tri osnovne garancije protiv zlostavljanja pritvorenih osoba koje bi trebalo primenjivati od samog početka lišavanja slobode, bez obzira na to kojim je terminima to lišavanje slobode određeno od strane pravnog sistema u pitanju (pritvor, zadržavanje itd.).

37. Osobe u policijskom pritvoru moraju bez odlaganja biti informisane o svim svojim pravima, uključujući i prava navedena u odeljku 36. Nadalje, sve mogućnosti kojima raspolažu vlasti za odgađanje ispunjenja nekog od ovih potonjih prava u svrhu zaštite interesa pravde moraju biti jasno definisane i njihova primena strogo vremenski ograničena. Što se tiče preciznijeg određivanja prava pristupa advokatu i zahteva za medicinskim pregledom od strane lekara po izboru (koji ne predstavlja pregled od strane lekara pozvanog od strane policije), sistemi na osnovu kojih se, izuzetno, advokati i lekari mogu izabrati sa prethodno ustanovljenih spiskova sastavljenih u sporazumu sa relevantnim stručnim organizacijama, trebalo bi da otklone bilo kakvu potrebu za odgađanjem ispunjenja ovih prava.

38. Pristup advokatu osoba koje se nalaze u policijskom pritvoru mora uključivati pravo kontaktiranja advokata i pravo na posete od strane advokata (u oba slučaja pod uslovima kojima se garantuje poverljivost njihovih razgovora), te, u principu, pravo pritvorene osobe da prilikom njenog saslušanja bude prisutan i advokat.

Što se tiče lekarskog pregleda osoba koje se nalaze u policijskom pritvoru, svaki takav pregled mora biti obavljen izvan slušnog, a po mogućnosti i vidnog, dometa policijskih službenika. Nadalje, rezultati svakog pregleda, kao i relevantni iskazi pritvorenika, te zaključci lekara, moraju biti zvanično zabeleženi od strane lekara i učinjeni dostupnim pritvorenom licu i njegovom advokatu.

39. U pogledu procesa saslušanja, CPT smatra da moraju postojati jasna pravila u pogledu načina na koji se vrši policijsko ispitivanje. Pravila treba, između ostalog, da sadrže sledeće: obaveštavanje pritvorenika o identitetu (imenu i/ili broju) osoba prisutnih tokom saslušanja; dozvoljenoj dužini trajanja saslušanja; periodima odmora između saslušanja i pauzama tokom

¹ Ovo pravo je naknadno bilo formulisano na sledeći način: pravo na pristup lekaru, uključujući i pravo na lekarski pregled, ukoliko pritvorena osoba tako želi, od strane lekara po sopstvenom izboru (pored pregleda izvršenog od strane lekara pozvanog od strane policijskih vlasti).

saslušanja; mestima na kojima se saslušanja mogu odvijati; o tome da li se od pritvorenika može zahtevati da stoji tokom ispitivanja; o saslušanju osoba koje su pod uticajem lekova, alkohola, itd. Takođe bi trebalo da postoji obaveza sistematskog evidentiranja vremena kad saslušanje počinje i završava, svakog zahteva istaknutog od strane pritvorene osobe tokom saslušanja i osoba koje su prisutne tokom svakog saslušanja.

CPT želi da doda da elektronsko snimanje policijskih saslušanja predstavlja dodatnu korisnu garanciju protiv zlostavljanja pritvorenika (pored toga što pruža i značajne pogodnosti policiji).

40. CPT smatra da bi se osnovne garancije date osobama u policijskom pritvoru mogle dodatno osnažiti (a rad policijskih službenika moguće i znatno olakšati) ukoliko bi postojao jedinstven i sveobuhvatan policijski zapisnik za svaku pritvorenu osobu, u kojem bi bili evidentirani svi aspekti pritvora i sve radnje preduzete u vezi pritvorenih osoba (vreme kada su lišene slobode i razlozi za to; kada su im saopštena njihova prava; znaci povreda, psihičke bolesti, itd; kada su član porodice/konzulat i advokat bili kontaktirani i kada su ih ovi posetili; kada im je bila ponuđena hrana; kada su bili saslušani; kada su bili prebačeni ili oslobođeni, itd.). Za različite stavke (na primer, stvari u posedu date osobe, činjenici da su osobi saopštena njena prava i da se ta osoba na njih poziva ili da ih se odriče), trebalo bi dobiti potpis pritvorenika, odnosno, ukoliko je potrebno, objasniti zbog čega taj potpis nedostaje. Nadalje, advokatu pritvorenika bi trebalo omogućiti uvid u taj zapisnik o pritvoru.

41. Konačno, jedna od suštinskih garancija je postojanje nezavisnog mehanizma za ispitivanje žalbi na postupanje tokom policijskog pritvora.

42. Policijski pritvor trebalo bi u principu da bude relativno kratkog trajanja. Shodno tome, ne može se očekivati da fizički uslovi pritvora budu tako dobri unutar policijske ustanove kao na drugim mestima lišavanja slobode, gde se osobe drže tokom dužeg vremenskog perioda. Međutim, izvesni osnovni materijalni zahtevi moraju biti zadovoljeni.

Sve policijske ćelije moraju biti razumnih dimenzija u odnosu na broj osoba koje su obično u njima smeštene i moraju biti dovoljno osvetljene (tj. sa dovoljno svetlosti za čitanje, osim u vreme spavanja), te dovoljno proventrene; po mogućnosti, ćelije bi trebalo da imaju prirodno svetlo. Nadalje, ćelije bi trebalo da budu opremljene tako da se omogući odmor (npr. fiksiranim stolicama ili klupama), a osobama koje preko noći moraju ostati u pritvoru trebalo bi obezbediti čiste dušeke i ćebad.

Osobama u pritvoru trebalo bi da bude dozvoljeno da zadovoljavaju svoje prirodne potrebe u čistim i pristojnim uslovima, te moraju imati odgovarajuće pogodnosti za pranje. Hrana im treba biti davana u prikladno vreme, i pri tome treba uključiti bar jedan puni obrok (tj. nešto jače od sendviča) svaki dan.²

43. Pitanje šta su to razumne dimenzije policijske ćelije (ili bilo kojeg drugog tipa smeštaja pritvorenika/zatvorenika) je vrlo složeno. Prilikom pravljenja te procene treba uzeti u obzir mnoge faktore. Međutim, delegacije CPT su smatrale da postoji potreba za osnovnim smernicama u toj oblasti. Trenutno se koristi sledeći kriterijum (koji se više smatra za poželjni nivo, a ne za minimalni standard) prilikom procene policijskih ćelija namenjenih jednoj osobi za boravak duži od nekoliko sati: veličine od 7 kvadratnih metara, sa 2 ili više metara od zida do zida, 2,5 metra između poda i plafona.

² CPT takođe zagovara da osobama držanim u policijskom pritvoru 24 sata ili duže bude omogućene, u meri u kojoj je to moguće, telesne vežbe na otvorenom svakoga dana.